

ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 24 (Ιανουάριος 2007)

Συγγραφέας: ΝΙΚΟΛΑΟΣ Δ. ΜΠΟΚΑΡΗΣ

Ο εγκληματίας είναι ένοχος μία φορά. Αυτός που τον παρακινεί και τον διευκολύνει στο έγκλημα είναι δύο φορές ένοχος. Αλλά αυτός που νομιμοποιεί το έγκλημα είναι ένοχος πολλαπλά. Ο πρώτος κακουργεί από πάθος ή από συμφέρον, ο δεύτερος τον προτρέπει από δολιότητα, ο τρίτος αθώνει την ανομία από ιδιοτέλεια, περιβάλλοντάς την με τα άμφια του δικαίου. Έτσι, εγκληματεί όχι εναντίον ενός ή μερικών ατόμων αλλά εναντίον της κοινωνίας ολόκληρης, μια και τη διαφθείρει, παρουσιάζοντας «το άσχημο σαν ωραίο» το ανόσιο σαν όσιο... Αυτούς τους τελευταίους ρόλους παίζει από καιρό το κράτος μας, ιδιαίτερα στην πολιτική του για τα δάση. Αδρανεί στην καταστροφή τους ανέχεται τις καταπατήσεις τους, αποχαρακτηρίζει δασικές εκτάσεις, νομιμοποιεί τις αυθαιρεσίες και τους αφανισμούς...

Κυρίες και κύριοι, μεταφέρω αυτούσια τα λόγια του Μάριου Πλωρίτη για το ίδιο θέμα που συγκεντρωθήκαμε να συζητήσουμε σήμερα. Τα λόγια αυτά αποδίδουν, πιστεύω, με ακρίβεια τις προθέσεις, φανερές ή κρυφές, των κύκλων που μεθοδεύουν την αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος. Επιτρέψτε μου να αναφερθώ και εγώ στους στόχους και τη λογική της πρότασης αναθεώρησης των σχετικών με το περιβάλλον διατάξεων του Συντάγματος.

Οι προστατευτικές για το περιβάλλον διατάξεις θεσπίστηκαν κατά καινοφανή και πρωτοποριακό τρόπο στο Σύνταγμα του 1975, λόγω ακριβώς της κοινωνικής ανάγκης να μειωθούν οι επιβλαβείς για το περιβάλλον επιπτώσεις που προέρχονται από τη βιομηχανική και την τουριστική ανάπτυξη. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, οι διατάξεις αυτές πρέπει να έχουν ουσία και περιεχόμενο. Είναι σαφές ότι όχι μόνο οι στόχοι αυτοί απέχουν από την πρόθεση του σημερινού νομοθέτη, αλλά κινούνται σε εκ διαμέτρου αντίθετη κατεύθυνση. Η Ένωσή μας, από την πρώτη στιγμή που κοινοποιήθηκε η πρόθεση αναθεώρησης, τοποθετήθηκε με ανακοινώσεις και επιστολές στις αρμόδιες επιτροπές της Βουλής κατά της νέας αναθεώρησης, που όπως προαναφέρθηκε ήρθε πέντε μόλις χρόνια μετά την αναθεώρηση του έτους 2001.

Στόχος της πρότασης της Νέας Δημοκρατίας είναι σήμερα η διάκριση μεταξύ δασών και δασικών εκτάσεων, η υπαγωγή των δασικών εκτάσεων, με βάση την αρχή της αναλογικότητας, κατά περιοριστικό τρόπο, στην ίδια ρύθμιση, με τις περιπτώσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού της Χώρας που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 24, ώστε σε όλες αυτές τις περιπτώσεις να θεωρείται δεδομένη η συνδρομή δημόσιου συμφέροντος και να επιτρέπεται η μεταβολή του προορισμού των δασικών εκτάσεων με την ταυτόχρονη διασφάλιση όρων καλύτερης διαβίωσης.

Με βάση τα παραπάνω η πρόταση αναθεώρησης του άρθρου 24 είναι ψευδεπίγραφη, διότι ουσιαστικά το περιεχόμενό της αναιρεί τη μέχρι σήμερα αντίληψη για τη δασοπροστασία και πολύ περισσότερο στρέφεται κατά της πάγιας νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στην κατατεθείσα πρόταση, προβάλλεται ο κοινά αποδεκτός στόχος της αποτελεσματικής προστασίας του περιβάλλοντος, χωρίς να συνδέεται στην πραγματικότητα με δεδομένα που, αναθεωρούμενα, θα τον βελτιώσουν. Οφείλουμε επίσης να επισημάνουμε ότι και η χρησιμοποιούμενη επιχειρηματολογία για την αναθεώρηση και η αναφορά (με ιδιαίτερα προσεγμένο επικοινωνιακό τρόπο) στην ανάγκη επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων και αναπότρεπτων καταστάσεων έχει επίσης σχετικό νόημα και σημασία.

Ένα δεύτερο σημείο στο οποίο θα ήθελα να αναφερθώ είναι η προσπάθεια να συνδεθεί η χρήση των δασών και των δασικών εκτάσεων (κυρίως), με τον αντίστοιχο «χωροταξικό σχεδιασμό». Όμως τα δασικά οικοσυστήματα αποτελούν με την περιβαλλοντική και οικονομική σημασία τους (ως φυσικοί ανανεώσιμοι πόροι), αυτούσια στοιχεία του χωροταξικού σχεδιασμού και δεν υπόκεινται σε κρίση η προστασία και η σημασία τους, ως ύψιστη κοινωνική προτεραιότητα. Η προστασία του περιβάλλοντος, που προβάλλεται στις δηλώσεις σαν επιζητούμενο στοιχείο, είναι συνδεδεμένη με την αειφόρο ανάπτυξη των δασικών οικοσυστημάτων αλλά όχι με την εξυπηρέτηση των κάθε λογής συμφερόντων στο όνομα της «ανάπτυξης».

Μοναδικό κριτήριο για τα προαναφερόμενα αποτελεί η επιστήμη της δασικής οικολογίας και όχι η εκάστοτε πρόθεση του νομοθέτη ή το πελατειακό αξιακό σύστημα. Για τους δασολόγους, η σημασία των δασικών οικοσυστημάτων είναι ίδια είτε μιλάμε για δάση είτε για δασικές εκτάσεις. Αποτελούν και οι δύο αυτές μορφές διαδοχικά στάδια της εξελικτικής κλίμακας των ειδών και η σημερινή τους μορφή

οφείλεται κυρίως σε ανθρωπογενείς επιδράσεις (πυρκαγιές, βόσκηση κ.λπ.). Η συνεισφορά τους στο περιβαλλοντικό ισοζύγιο είναι ισοβαρής. Η συγκράτηση των εδαφών, η ρύθμιση της επιφανειακής απορροής των υδάτων και η αποφυγή πλημμυρικών φαινομένων, η συνεισφορά στον κύκλο διοξειδίου του άνθρακα και του οξυγόνου, η ποιότητα ζωής των κατοίκων είναι στοιχεία που έχουν άμεση σχέση με την υποχρέωση προστασίας τους. Έχουμε σήμερα τη βεβαιότητα ότι τα στοιχεία αυτά δεν λήφθηκαν υπόψη από τους εισηγητές της πρότασης. Τα προαναφερόμενα είναι δεδομένα που επιβάλλουν τη σταθερότητα των διατάξεων του Συντάγματος για το περιβάλλον και ασφαλώς προϋποθέτουν χρόνο προκειμένου να αξιολογηθεί ουσιαστικά από την Πολιτεία, η ανάγκη για την θεσμική παρέμβαση σε αυτό το επίπεδο.

Σε ό,τι αφορά το δεύτερο σκέλος της πρότασης για την αναθεώρηση του Συντάγματος, δηλαδή την τροποποίηση του άρθρου 117 παρ. 3 πρέπει να σημειωθούν τα εξής:

Ο συντακτικός νομοθέτης του 1975 συμπεριέλαβε στη διατύπωση αυτής της διάταξης τους παρωχημένους χρόνους των ρημάτων «καταστρέφω» και «αποψιλώνω», δηλαδή τις λέξεις «καταστραφείσαι» και «αποψιλωθείσαι», διότι προφανώς ηθέλησε να επανεξετάσει και τυχόν παράνομες καταστροφές των δασών και δασικών εκτάσεων κατά την περίοδο της επταετίας. (Αυτό μπορεί να προκύψει από τα πρακτικά των σχετικών συζητήσεων αλλά και από τη διατύπωση αυτού του άρθρου 24 παρ. 1 σύμφωνα με την οποία η προστασία των δασών και των εν γένει δασικών εκτάσεων κάμπτεται όταν προέχει για την εθνική οικονομία η αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη χρήση που επιβάλλεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος).

Σε ό,τι αφορά τη διατυπωθείσα πρόθεση για την αναθεώρηση του άρθρου 117 και για την οικονομία της συζήτησης, πρέπει να σημειώσουμε τα εξής :

- Δεν είναι δυνατή ούτε σήμερα η απάλειψη των παρελθοντικών χρόνων, διότι ήδη από το Σύνταγμα του 1975 (που χρησιμοποιείται ως χρονική αναφορά στην πρόταση αναθεώρησης) έχουν περάσει 30 και πλέον χρόνια και συνεπώς η περιγραφή καταστάσεων που μεσολάβησαν αναγκαστικά απαιτεί παρελθοντικό χρόνο. Συνεπώς, για να αποφύγουμε αυθαίρετες ενέργειες της διοίκησης, αλλά και για να έχουμε την ενιαία αντιμετώπιση των πολιτών από την πολιτεία θα πρέπει κατά την αναδρομική εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης να ορίζεται τόσο ο χρόνος μέχρι τον οποίο θα

φθάνει η έρευνα όσο και το αντικειμενικό μέσο από το οποίο θα αντλούνται τα σχετικά στοιχεία.

Όμως στην προκείμενη περίπτωση σημειώνεται ότι:

- Οι προ του 1975 αεροφωτογραφίες που καλύπτουν ολόκληρη τη χώρα είναι οι λήψεις των ετών 1945 και 1960. Μεταγενέστερες λήψεις είναι η σειρά που άρχισε το 1963 και ολοκληρώθηκε το 1977, η οποία, πέραν του ότι δεν αναφέρεται στην ίδια χρονολογία, δεν περιλαμβάνει και τα διαμερίσματα της Ηπείρου, της Μακεδονίας και των Κυκλάδων.

- Η πρόταση αντιμετωπίζει το δάσος ως μια βιολογική σταθερά μη εξαρτώμενη από το χρόνο, δηλαδή παγωμένη και απογυμνωμένη από τη δυναμική του παράγοντα χρόνου.

- Η πρόταση αποχαρακτηρίζει και νομιμοποιεί στην ουσία όσες εκτάσεις είχαν παράνομα αλλάξει χρήση πριν από την παραπάνω ημερομηνία και αυτό το κάνει όχι με διάταξη της κοινής νομοθεσίας αλλά με αναθεώρηση του Καταστατικού Χάρτη. Η εισαγωγή χρονικού ορίου απόδειξης του δασικού χαρακτήρα θα δημιουργήσει δυσχέρειες και θα εγείρει ζητήματα άνισης μεταχείρισης ή και ανασφάλειας δικαίου σε σχέση με το δασολόγιο.

Τέλος, σχετικά με τις αναδασώσεις η πρόταση τροποποίησης του άρθρου 117 παρ. 3 θα προκαλέσει αλλοίωση του περιεχομένου του ισχύοντος άρθρου 117 παρ. 3, διότι μετατοπίζεται το χρονικό σημείο εφαρμογής, αναγνωρίζοντας και νομιμοποιώντας πραγματικές καταστάσεις που δημιουργήθηκαν παράνομα. Αυτό σε συνδυασμό με το χρονικό όριο (11 Ιουνίου του έτους 1975) που τίθεται για την οριοθέτηση των δασών θα προκαλέσει σημαντικές επιπτώσεις στα δικαιώματα του δημοσίου κυρίως για τις δημόσιες δασικές εκτάσεις που καταπατήθηκαν από το έτος 1945 μέχρι το έτος 1975.

Άμεση συνέπεια θα είναι:

Η άρση αποφάσεων αναδάσωσης που είχαν εκδοθεί μετά την καταστροφή δημόσιων και ιδιωτικών εκτάσεων κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα. Η κατάργηση πρωτοκόλλων διοικητικής αποβολής που έχουν επικυρωθεί με δικαστικές αποφάσεις.

Η κατάργηση δικών με αντικείμενο την κυριότητα δασικών εκτάσεων.

Επίσης, με τη διάκριση των δασών από τις δασικές εκτάσεις θα υπάρξει αλλοίωση στο βαθμό προστασίας που έχουν οι δύο αυτές κατηγορίες από την Πολιτεία. Η διάκριση αυτή μπορεί να φθάσει μέχρι την κατάργηση του τεκμηρίου κυριότητας του Δημοσίου και στο απαράγραπτο των δικαιωμάτων του Δημοσίου στις εκτάσεις αυτές. Το μέγεθος των εκτάσεων αυτών ανέρχεται στα 30 μέχρι 50 εκατομμύρια στρέμματα. Τέλος, είναι αξιοσημείωτη η αλλαγή που μπορεί να προκληθεί στον ιδιοκτησιακό χάρτη όλης της χώρας, δεδομένου ότι συναπτόμενα συμβόλαια που σήμερα είναι ανίσχυρα λόγω του ότι αφορούν δασικές εκτάσεις (κατά τεκμήριο δημόσιες) και θα αποκτήσουν νομιμότητα, δεδομένου ότι η μη ύπαρξη κτηματολογίου θα αποστερήσει από το Δημόσιο τη δυνατότητα να υπερασπιστεί τα δικαιώματα κυριότητος επί των εκτάσεων αυτών.

Τα δασικά οικοσυστήματα αποτελούν πράγματι «κοινό αγαθό» με την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική σημασία και αξία τους. Η αντίστοιχη πολιτική για την προστασία τους, διακρίνεται όμως από μία αμφιθυμία, η οποία αποτυπώνεται ανάγλυφα τόσο σε επίπεδο κοινής νομοθεσίας όσο και στο επίπεδο του Συντάγματος με αφορμή την πρόταση αναθεώρησης. Αιτία, κατά την άποψή μας, είναι ο χαρακτήρας του αγαθού «δάσος» ως φυσικού πόρου με πολυλειτουργικό ρόλο και ταυτόχρονα ως οικονομικού αγαθού που συνδέεται με την οικονομική αξία της γης.

Η Ένωση Δασολόγων διαχρονικά έχει καταγγείλει την έλλειψη οράματος για τη δασοπροστασία, τις αποσπασματικές νομοθετικές πρωτοβουλίες στις οποίες κυριαρχούν οι τροποποιήσεις της κοινής νομοθεσίας, χωρίς καμία κωδικοποίηση και η δημιουργία ενός οικοδομήματος εξαιρετικά σύνθετου, δυσανάγνωστου και τελικά δυσχερούς στην εφαρμογή του.

Στα παραπάνω έρχεται να προστεθεί η πρόταση για την αναθεώρηση του συνταγματικού πλαισίου για τη δασοπροστασία, η οποία επιδιώκει τον επαναπροσδιορισμό της έννοιας του δάσους και της δασικής έκτασης, θέτοντας νέα χρονικά όρια ως προς την απόδειξη του χαρακτήρα τους και αφετέρου να στοιχειοθετήσει ως νόμιμο λόγο δημόσιου συμφέροντος για τη μεταβολή του

προορισμού των δασικών εκτάσεων, τις περιπτώσεις χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Οι προτάσεις αυτές μας δημιουργούν έντονο προβληματισμό και μας παραπέμπουν σε ερωτήματα σχετικά με την πρόθεση αλλοίωσης της βούλησης του συντακτικού νομοθέτη του 1975 αλλά και του 2001, αφού έρχονται σε αντίθεση με την πάγια σχετική νομολογία. Με βάση τα προαναφερόμενα θεωρούμε ότι η διατύπωση της σχετικής με τα δάση και τις εν γένει δασικές εκτάσεις παραγράφου 1 του άρθρου 24 του αναθεωρημένου το 2001 Συντάγματος, είναι πλήρης και δεν απαιτείται νέα αναθεώρησή της.

Ομιλία στη Συγκέντρωση Φορέων και Πολιτών με θέμα «Οι Συνταγματικές Αλλαγές κατά του Φυσικού Περιβάλλοντος» που διοργανώθηκε στην Αθήνα στα γραφεία της ΓΣΕΕ στις 15 Ιανουαρίου 2007.